

KVIETIMAS

Seminaras

MIESTO ORIGAMIS: Lanksčios laikino panaudojimo strategijos urbanizuotų teritorijų plėtroje

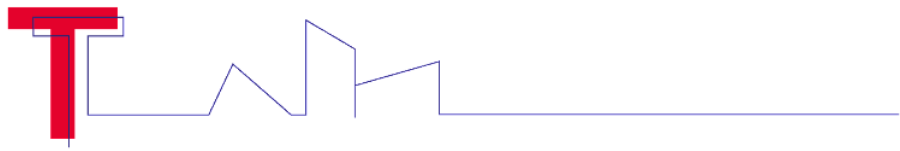
2024 m. vasario 9 d.

Auditorija (remontuojama M. Žilinsko dailės galerija)
Nepriklausomybės a. 12, Kaunas

Renginys yra skirtas gerosioms „laikinojo urbanizmo“ - *laikinojo naudojimo, laikinųjų veiklų, laukimo laiko panaudojimo* - praktikoms užsienyje ir Lietuvoje pristatyti ir aptarti iš skirtingų veiklų, bei suinteresuotų pusių perspektyvų. Renginio metu diskutuosime, kokių žingsnių ir veiksmų turėtume imtis, užtikrinant šių taktikų įgalinimui strateginiu lygmeniu.

PROGRAMA

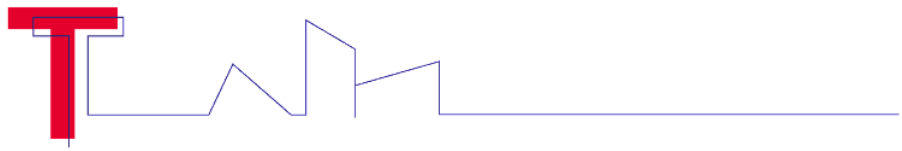
09.30	Dalyvių registracija Kava
10.00	Sveikinimo žodis Gedeminas Barčauskas Administracijos direktoriaus pavaduotojas, Kauno miesto savivaldybė Salomėja Vanagienė Mokslo ir inovacijų patarėjų tinklo vadovė
10.10	„Miesto „lankstymo“ mokslas ir menas: laikinųjų strategijų patirtys „T-Factor“ miestuose Europoje ir Lietuvoje“ prof. Rūta Valušytė, dr. Jūratė Tutlytė Kauno technologijos universitetas, DesignLibrary
10.40	„What if the „meanwhile“ sparks a long-term mission?“ Laura Martelloni strategic designer, ANCI Toscana [Italija]
11.10	„Kaunas Tvirtovės parkas Lakūnų plente. Pirmieji žingsniai utopijos link“ Robert Ilgen Taktak architektūra scenografija
11.30	Pietų pertrauka

1 paralelinė sesija	
12.00	Politikos laboratorija „ Strateginis miestų vystymas: laikini susitarimai – ilgalaikė nauda “ Moderatorė: Dovilė Gaižauskienė GovTech Laboratorija [tik kviestiniams]
2 paralelinė sesija	
12.00	Praktinės dirbtuvės „ Laikiniųjų praktikų gidas: Toolbox “ Moderatoriai: Robert Ilgen Taktak architektūra scenografija Aistė Eidukevičiūtė Kauno technologijos universitetas
13.30	Dirbtuvių rezultatų pristatymas
14.00	Baigiamasis žodis

„Laikinis urbanizmas“ yra naujas, tačiau vis aktyviau kylantis reiškinys tvarių miestų planavimo ir plėtojimo srityje visame pasaulyje. Gerosios praktikos rodo, kad naudojimas planuojamais regeneruoti statiniais ir erdvėmis „laukimo laikotarpiu“, laikiniųjų veiklų jose vykdymas gali būti naudingas visoms suinteresuotoms šalims: savininkams padeda kompensuoti išlaikymo išlaidas, kurti ir stiprinti vietos identitetą, apsaugoti nuo vandalizmo; miestų savivaldos institucijoms – padėti pakelti teritorijų vertę ir įvaizdį, paskatinti investicijas, padėti piliečiams susipažinti su planavimo procesais ir į juos įsitraukti. Tai ypač aktualu neretai ištikus dešimtmečius besitęsiančių miestų regeneravimo procesų atvejais. Prasmingas ilgo „laukimo laiko“ išnaudojimas padeda užtikrinti organišką pokytį mieste, o kartu leidžia testuoti pasirinktus miesto ateities scenarijus. Tuo pačiu ši taktika suteikia galimybę eksperimentuoti su miesto erdvėmis, įgyvendinti pokyčius, atliepančius visuomenės poreikius.

Lyginant Europos ir Lietuvos patirtis, stebime, kad iš esmės skiriasi laikinojo naudojimo ir oficialių planavimo procedūrų bei teisinės sistemos pagrindai. Stokojame išsamiai apibrėžtos ir pakankamai išaiškintos laikinojo naudojimo apibrėžties planavimo dokumentuose ir sistemose. O kartu su tuo ir galimybės užtikrinti sistemingą jų taikymą, vystant tvarius bei ekonominiams, socialiniams ir aplinkos pokyčiams atsparius miestus.

Šiame renginyje dalinsimės gerosiomis tarptautinio mokslo projekto „T-Factor“ praktikomis ir įžvalgomis.

Tarptautinis projektas „T-Factor“ – tai Europos sąjungos aukščiausių mokslinių tyrimų ir inovacijų „Horizon 2020“ programos dalis. Juo siekiama atverti laikinojo statinių ir erdvių naudojimo bei laikinųjų veiklų transformuojančias galimybes miestų regeneracijos procesų metu. „T-Factor“ subūrė miestų, universitetų, verslų ir pokyčių siekiančių organizacijų atstovus, kad kartu skleistų žinias, dalintųsi patirtimi, padedančia kurti įtraukius, tvarius ir sėkmingus ateities miestus.

Iš viso „T-Factor“ jungia 25 partnerius iš 11 Europos šalių ir Kinijos. Jie dirba tiek su pažengusiai ar jau įgyvendintais, tiek su ankstyvosios stadijos miestų regeneravimo projektais.

Organizatoriai:

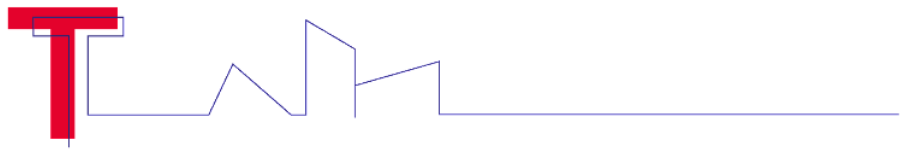

Partneriai:

Lietuvos
mokslo
taryba

SSVA
STATYBOS SEKTORIAUS
VYSTYMO AGENTŪRA

T-FACTOR

DALYVAUJAMOSIOS ATEITYS.

MIESTŲ REGENERAVIMAS TAIKANT LAIKINŲJŲ NAUDOJIMŲ IR LAUKIMO LAIKO PANAUDOJIMO PRAKTIKAS

„T-Factor“ yra „Horizontas 2020“ inovacijų projektas, kuriuo siekiama atverti laikinojo statinių ir erdvių naudojimo praktikų [angl. *temporary uses*] potencialą miestų regeneravimo ir atgaivinimo procesuose.

Projekto misija yra sukurti ir ištestuoti inovacijų paketą, kuris kompleksiskai apimtų skirtingus laikinųjų naudojimo praktikų / veiklų aspektus nuo planavimo iki organizavimo, valdymo, finansavimo bei teisinio reguliavimo - taip siekiant „atrankinti“ jų transformacinį potencialą, kuriant įtraukius, tvarius ir klestinčius miestus.

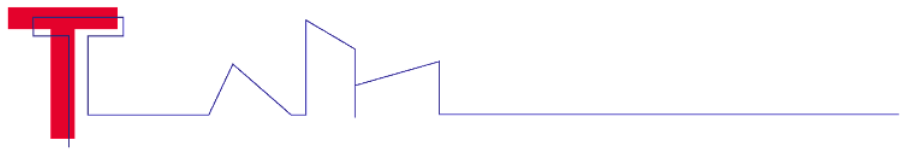
Dirbame su ankstyvosios stadijos ir pažengusiais regeneravimo projektais skirtinguose Europos miestuose, pasitelkdami tarptautinį bendradarbiavimą, bendrąkūrą ir žinių mainus, siekiant palaikyti ir paskatinti *laikinojo statinių ir erdvių naudojimo praktikų / veiklų* taikymą kaip veiksmingą įrankį miestų regeneravimo procesuose.

Vienas pagrindinių projektų tikslų yra kvietimas kurti drąsias viešosios politikos darbotvarkes, kurios apimtų *laikinojo naudojimą* kaip įtraukaus miesto kūrimo priemones netikrumo ir sisteminės rizikos metu, atsižvelgiant į pagrindines ES politikos kryptis bei iniciatyvas, tokias kaip Europos žaliasis kursas, Naujasis europinis bauhausas ir ES misija dėl pažangių ir klimatui neutralių miestų iki 2030m.

Kvietimas veikti [angl. *call for action*] apima tris pagrindinius pokyčius, siekiant kad *laikinasis naudojimas* nulydėtų link klimatui neutralių miestų kūrimo:

- **Tikslų performulavimą** – laikinąjį naudojimą sieti su aiškiais dekarbonizacijos miestuose tikslais, derinamais su socialiniu teisingumu (*shift in perception*).
- **Miesto pokyčius** – išplėsti laikinojo naudojimo taikymą rajonuose ir kaimynystėse kaip įtraukų įrankį piliečių dalyvavimui.
- **Kitokį laiko traktavimą** – laikinojo naudojimo praktikas ir veiklas suprasti kaip eksperimentus, kurie atliepia konkrečius uždavinius ir tikslus konkrečiai apibrėžtame laike ir vietoje, tačiau kurie yra projektuojami siekiant ilgalaikio poveikio bei naudos.

www.t-factor.eu

TERMINOLOGINĖ PASTABA

Nors *laikinojo naudojimo / panaudos* [angl. *temporary uses*] tema Europos lygmeniu apima miestų regeneravimo praktikos, politikos kūrimo ir tyrimų laukus, tačiau vis dar stokojame vieningos sąvokų apibrėžties ir vieningos terminologijos.

Istoriškai, terminai, skirti apibūdinti tuščių, apleistų ir nenaudojamų miestų erdvių pakartotinio naudojimo [angl. *reuse*] ar aktyvavimo [angl. *reactivation*] praktikas vartoti įvairūs – t.y. „laikinosios veiklos“, „laikina panauda“, „trumpalaikė panauda“, [angl. *temporary use, interim use, pop up use, transient use* ar pastaruoju metu paplitęs *meanwhile use*].

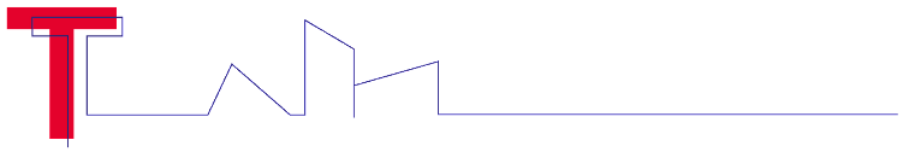
Šiame projekte ir dokumente daugiausiai naudojami terminai „laikinasis naudojimas“ [angl. *temporary uses*] ir „laukimo laiko panaudojimas“ [angl. *meanwhile use*], nurodantys laikinų projektų, veiklų ir intervencijų, vykstančių miestų regeneravimo planuose bei procesuose, o plačiąja prasme, taip pat ir tuščiose, apleistose bei nenaudojamose miestų erdvėse.

„Laikinasis naudojimas“ [angl. *temporary uses*] yra urbanistinė praktika, siekiant atgaivinti tuščias, apleistas erdves miestų teritorijose. Paprastai tai yra erdvės, kurioms jų savininkai neturi ateities planų ar stokoja kapitalo jų vystymui bei atnaujinimui. Kad erdvės neliktų tuščios, jos yra laikinai įveiklinamos, neretai suteikiant galimybę jomis įvairioms bendruomenėms, kurios paprastai jose vykdo socialines, kultūrinės ar kitas veiklas.

„Laukimo laiko panaudojimas“ [angl. *meanwhile use*] apibūdina situaciją, kuomet teritorija / erdvė yra naudojama tam tikrą laiką – t.y. *tol, kol* ji pasiekia galutinę vystymo būseną. Tokiu būdu yra pasinaudojama atsiradusio „laukimo laiko“ langu bei galimybe. Laikinomis intervencijomis siekiama taktiškai pasitarnauti ilgalaikiams teritorijos pokyčiams ir prisidėti prie pozityvios miestų transformacijos, neretai išbandant, ištestuojant įvairius ateities scenarijus. Praktika rodo, kad toks „laukimo laiko panaudojimas“ miestų plėtroje padeda sukurti įvairialypių naudų: socialinių, ekonominių, gamtosauginių. Ne visos „laukimo laiko panaudojimo“ veiklos yra laikinos – t.y. jos nebūtinai yra trumpalaikės. Kai kurios jų gali tęstis ir ištisu dešimtmečius, ypač kai susiduriama su ilgalaikiais miestų regeneravimo projektais.

Lietuvos kontekstas

Europos sąjungoje ir Lietuvoje ratifikuotuose strateginiuose dokumentuose bei nacionalinio lygmens teisės aktuose užfiksuotas darnaus vystymosi ir tvarumo principo įgyvendinimo siekis iš esmės yra nukreiptas į *apleistas teritorijas* ir jose atsiveriančias naujas galimybes vietos bendruomenėms.

Daug dėmesio skirta apleistų teritorijų regeneravimo procesams bei *kultūros paveldui* [2004 m. Lietuva ratifikavo Europos kraštovaizdžio konvenciją, 2018 m. Lietuva prisijungė prie Europos tarybos pagrindinės konvencijos dėl kultūros paveldo vertės visuomenei (Faro konvencija); taip pat Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, Lietuvos kultūros politikos strategija „Kultūra 2030“, Lietuvos regioninės politikos „Baltoji knyga“, Kultūros paveldo išsaugojimo ir aktualizavimo politikos 2020-2024 m. veiksmų planas, kt.]

Stebime pavienes sėkmingas praktikas Lietuvoje, susijusias su apleistų vietovių ar pastatų atnaujinimu bei prikėlimu naujam gyvenimui [Meno inkubatorių programa (Anykščių, Utenos, Raudondvario, kt. atvejai), Visagino Smart parkas, kt.], taip pat pavienes sėkmingas laikinas apleistų teritorijų panaudas [Sodas 2123 Vilniaus Rasų kolonijoje, „Inovatorių slėnis“ Antalieptėje, kt.].

Tačiau, stokojame strateginės laikinojo pastatų ir erdvių naudojimo, laikinųjų veiklų ir panaudų galimybės miestų regeneravimo projektuose ir procesuose, kurie padėtų prasmingai išnaudoti ilgą, neretai dešimtmečiais trunkantį „*laukimo laiką*“. Laikinosios veiklos strateginėse šalies teritorijų transformacijose yra nepakankamai įvertintos nei palaikomos. Tuo pačiu, nepakankamai yra įgalinamos vietos bendruomenės ir kaimynystės dalyvauti šiuose procesuose bei tapti jų dalyviais, taip siekiant įtraukios ir integralios miestų plėtros. Vien iš viršaus nuleidžiama teritorijų regeneravimas sukuria prielaidas miestų gentrifikacijos ir socialinio neteisingumo procesams plėtotis.

Didžioji dalis finansinių instrumentų susijusių su apleistų teritorijų tvarkymų yra skirti viešajam, stambiam verslui su didelių investicijų galimybe arba viešajam sektoriui ir nėra tinkami nedideliems operatoriams, bendruomenėms ar kūrybiniam verslui. Stokojame praktinių finansinių instrumentų, įgalinančios teisinės bazės, susiduriame su informacijos stoka.